

РЕШЕНИЕ

№ 940

гр. Варна, 20.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – ВАРНА, 40 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и втори февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Мартин Стаматов

при участието на секретаря Ана Ст. Ангелова
като разгледа докладваното от Мартин Стаматов Гражданско дело № 20233110107628 по описа за 2023 година

И за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на гл. „XVIII-та” вр. гл. „XIII-та” ГПК.

Делото е образувано въз основа на искова молба подадена от Г. В. Г., ЕГН *****, адрес, гр. В., ул. „П. Е.“ № ***, ет.***, ап. ****, с която се претендира да бъде прието за установено по отношение на „В. к.“ ****, ЕИК *****/универсален правоприменник на „В. к.“ ****, ЕИК *****/, със седалище и адрес на управление гр. С., р-н „Л.“, ж.к. „Л.“ ****, бул. „Д. Н.“ № *****, бл. **** „С. ц.“, ет.***, ап. **** ***, че са нищожни клаузите на чл. 1, ал. 3 и чл. 5, ал. 2 на сключен между страните по делото Договор за паричен заем S. **** № **** от 28.02.2023г., предвиждащи съответно заплащането на такса за експресно разглеждане на документи и неустойка при непредставяне на обезпечение от страна на заемателя-ищец, изразяващо се банкова гаранция или поръчител, поради противоречие с императивни правни норми от ЗПК, ЗЗП, ЗЗД.

В исковата молба са изложени следните обстоятелства, на които се основават претендираните права: На 28.02.2023г. между ищеца като заемател-потребител и ответника като заемодател /кредитор/ бил сключен договор за потребителски кредит, в чл. 1, ал. 3 и чл. 5, ал. 2 от който били предвидени клаузи за експресно разглеждане на документи в размер на 144,55 лв, разсрочена с вноските по кредита, и неустойка в размер на 96,39 лв., разсрочена на равни части към всяка от погасителните вноски при непредставяне на обезпечение от страна на заемополучателя-ищец, изразяващо се банкова гаранция или поръчител. Предварително предвидената неустойка била начислена в погасителния план и платена впоследствие от ищеца ведно с всички други суми. Сочи се, че клаузата „такса експресно разглеждане на документи“ е нищожна на основание чл. 21 ал.1 ЗПК като противоречаща на императивните норми на чл. 10а ал.1 ал.2 и ал.4 от ЗПК, чл. 19 ал. 5 вр. ал. 4 от ЗПК, и добрите нрави по см. на чл. 26 ал. 1 пр. 3 ЗЗД, поради значителна нееквивалентност на престациите. Уговорката за предоставяне на обезпечение, респ. за неустойка при непредставяне се твърди, че е нищожна на осн.чл. 21 ал. 1 ЗПК поради противоречие с чл. 19 ал. 5 вр. ал. 4 ЗПК, чл.

11 ал. 1 т.9 и т. 10 ЗПК и заобикаляне на нормата на чл. 33 ал.1 ЗПК. Твърди се нищожност и на двете клаузи на осн. чл. 146 ал. 1 ЗЗП поради противоречие с чл. 143 ал. 2 т. 5 и чл. 147 ЗЗП като уговорени във вреда на потребителя и водещи до значително неравновесие между правата и задълженията на страните по договора. Претендират се разноски.

В законоустановения срок по чл. 131 ГПК по делото е постъпил писмен отговор от редовно уведомяния ответник, с който изразява становище за неоснователност на иска. Не оспорва наличието на сключен между страните договор за потребителски кредит S. **** № **** от 28.02.2023г. и уговорените с него такса за експресно разглеждане на документи в размер на 144,55 лв, и неустойка в размер на 96,39 лв., разсрочени на равни части към всяка от погасителните вноски при непредставяне на обезпечение от страна на заемополучателя-ищец, изразяващо се банкова гаранция или поръчител. Излага доводи, че договорът за кредит не противоречи на ЗПК, ЗЗП и ЗЗД, тъй като отговаря на установените с тях правила. Уговорената такса е допълнителна услуга доброволно избрана от заемателя. Уговарянето на обезпечение в полза на заемотателя, респ. на неустойка при непредставянето му, съответства на характера на процесния заем опуснат при наличието на висок риск и на чл. 92 ЗЗД. Задължението за неустойка не е било включено в ГПР, тъй като е условно и е включено в разсрочените погасителни вноски само за улеснение на заемателя. Сочи, че уговорените такса и неустойка не противоречат на добрите нрави, тъй като не нарушават определен морален принцип. Претендират се разноски.

Съдът, след като прецени събраните в процеса доказателства, поотделно и в съвкупност, прие за установено от фактическа страна, следното:

От писмените доказателства – Договор за паричен заем S. **** № ****/ 28.02.2023г., се установява, че: На 28.02.2023г. между страните е сключен договор за паричен заем. В чл. 1, ал. 3 и чл. 5, ал. 2 от договора били предвидени клаузи за експресно разглеждане на документи при такса в размер на 144,55 лв, разсрочена с вноските по кредита, и неустойка в размер на 96,39 лв. при непредставяне на обезпечение от страна на заемополучателя-ищец, изразяващо се банкова гаранция или поръчител, разсрочена на равни части към всяка от погасителните вноски.

Въз основа на така установените факти, Варненският районен съд, като съобрази приложимия закон, приема от правна страна следното:

Предявените иски са с правно основание чл. 124 ГПК вр. чл. 26 ал. 1 пр. 1 ЗЗД вр. чл. 21 ал.1 ЗПК, чл. 146 ал. 1 ЗЗП вр. чл. 143 ЗЗП и чл. 26 ал.1 пр. 3 ЗЗД.

На осн. чл. 146 ал. 1 т. 4 ГПК са приети за безспорни и ненуждаещи се от доказване обстоятелствата, че между страните е бил сключен договор за потребителски кредит S. **** № **** от 28.02.2023г, в който са били уговорени такса за експресно разглеждане на документи в размер на 144,55 лв. и неустойка в размер на 96.39 лв. за непредставяне на обезпечение от страна на заемополучателя-ищец, изразяващо се банкова гаранция или поръчител, разсрочени на равни части към всяка от погасителните вноски.

Ищецът сочи като правопораждащ юридически факт за предявения иск, договор за потребителски кредит по смисъла на чл. 9, ал. 1 от Закона за потребителския кредит (ЗПК) обезпечен с договор за поръчителство, поради което процесното правоотношение се регулира от материалноправните норми на посочения специален закон, в редакцията му, действаща към момента на сключване на договора, които норми са императивни и за спазването им съдът следи служебно, предвид нормата на чл.7, ал.3 ГПК /ДВ бр.100/2019г/, касаеща нищожността по чл. 146 ал.1 от Закона за защита на потребителите, произтичаща от неравноправни клаузи в договор, сключен с потребител – в т.см. са ТР № 1/2020 от 27.04.2022 год на ОСГТК на ВКС, и общоевропейския стандарт на закрилата на потребителите, изяснен в практиката на СЕС (решения по дела C-618/10, C-243/08, C-472/11, C-397/11 и C-473/00).

Разпределението на доказателствената тежест в процеса изисква при предявен иск с горепосоченото правно основание, ищецът да докаже положителните факти, от

които черпи изгодни за себе си правни последици – наличието на сключен между страните договор за потребителски кредит S. **** № **** от 28.02.2023г и пороци водещи до нищожност на чл.1 ал.3 и чл.5 ал.2 от него, респ. ответникът следва да установи, че клаузи за неустойка и такса за експресно разглеждане на документи в сключения между страните договор са уговорени в съответствие с императивните норми на ЗЗД, ЗПК и ЗЗП.

Съобразно чл.1 ал.3 на договора за потребителски кредит, при заявяване на допълнителна услуга, потребителят ще получи експресно разглеждане на искането за отпускане на потребителски кредит. Съдът намира, че с тази такса кредиторът цели да си набави допълнителни плащания извън предвидените в закона. Не е ясно каква е разликата между експресно и обичайното преглеждане на документите и дали въобще има друга процедура освен тази, която е наречена от кредитора „експресно разглеждане“. Отделно от това, самото възмездяване на участник в преговорен процес за срочно довършване на преговорите и изпълнение на принципно поето задължение за предоставяне на договорен кредит, не може да се приеме за справедливо и икономически обосновано договаряне при сравняване на позитивните интереси на насрещните страни.

Видно е, че така направената уговорка за заплащане на такса изцяло попада в хипотезата на чл. 143, ал. 1 от ЗЗП, според която неравноправна клауза в договор, сключван с потребител, е уговорка във вреда на потребителя, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя.

Систематичното тълкуване на чл.10а, чл.19, ал.3 и ал.4 чл. 21, ал.1 от ЗПК налагат извод за ограничаване на свободата на кредитора, предоставящ потребителски кредит, да договаря условия, при които освен обявената договорна лихва на потребителя се възлагат и други плащания като допълнителни такси и фиксирани по размер разходи, включително и когато такива плащания са договорени отделно, но икономическото им основание не може да се обособи като предмет на специфична услуга, предоставяна на потребителя. Уговарянето на цена на пакет с необосновани от кредитора предимства, събирана по начин, идентичен с лихвата несъмнено налага квалифицирането на тази клауза от потребителски договор като средство за заобикаляне на забрани.

Нормата на чл. 16 ЗПК предвижда императивно задължение на кредиторът да оцени кредитоспособността на потребителя преди да предостави кредит на последния. Същевременно се твърди, че претендираното вземане за неустойка, произтича от чл. 5 ал.2 на договора за кредит, съгласно която неустойка се дължи, в случай, че заемателят не предостави в тридневен срок от подписване на договора обезпечение на задълженията си посредством поръчителство или банкова гаранция в размер на общо дължимата сума по договора. Съдът намира, че такава клауза де факто прехвърля риска от неизпълнение на задълженията на финансовата институция за предварителна оценка на платежоспособността на длъжника, вменени й с нормата на чл. 16 ЗПК, върху самия длъжник и води до допълнително увеличаване на размера на задълженията. Т.е. клаузата за предоставяне на обезпечение след сключване на договора, цели да заобиколи цитираната норма и респективно по силата на чл. 21, ал. 1 ЗПК е нищожна. Затова нищожна се явява и уговорената неустойка за неизпълнение на това договорно задължение. В случая е видно, че неустойката е уговорена и разпределена в погасителните вноски още при подписване на договора. Допълнително, неустойката за неизпълнение на акцесорно задължение, което не е свързано пряко с претърпени вреди от неизпълнение на главното задължение на потребителя за връщане на заетата сума, излиза и извън присъщите си функции и цели само и единствено да постигане неоснователно обогатяване. В противоречие с вече цитираните норми на чл.10а, чл.19, ал.3 и ал.4 чл. 21, ал.1 от ЗПК е действие на кредитора, предоставящ потребителски кредит, да договаря условия, при които освен обявената договорна лихва на потребителя се възлагат и други плащания като допълнителни такси и фиксирани по

размер разходи, включително и когато такива плащания са договорени отделно, но икономическото им основание не може да се обособи като предмет на специфична услуга, предоставяне на потребителя. Предварително разпределена и пресметната на отделни вноски неустойка, събирана по начин, идентичен с лихвата несъмнено налага квалифицирането на това споразумение към потребителски договор като средство за заобикаляне на императивна забрана. Доколкото съдът е длъжен да извърши служебно проверка за това, дали предявеното вземане не произтича от нищожна клауза, искът следва да се уважи и в частта отгласно начислената от ответника неустойка.

Предвид уважаването на исковете по основно въведените възражения, не следва да се обсъжда евентуалното за противоречие с добрите нрави, като се вземе предвид и практиката на ВКС, според която съдът не е обвързан от заявената от ищеца последователност на кумулативно заявените основания за нищожност на правна сделка, подлежащи на разглеждане според тежестта на сочения от ищеца порок в поредност от най-тежкия (противоречие със закона или заобикалянето му) през по-леките – каквито са липсата на основание, липса на съгласие, привидност, невъзможен предмет, противоречие на морала или липсата на форма - Решение № 199 от 12.07.2016г. на ВКС по гр. д. № 583/2016 г., IV г. о., ГК; Решение № 106 от 01.03.2011г. по гр. д. № 1460/2009г. на IV г. о. ВКС; Решение № 97 от 08.02.2013г. по гр. д. № 196/2011г. I г. о. ВКС; Решение № 198 от 10.08.2015 г. по гр. д. № 5252/2014г. IV г. о. ВКС и др.

На основание чл. 78 ал.1 от ГПК ответникът следва да бъде осъден да заплати на ищеца направените по делото разноски, които според приложения списък по чл. 80 ГПК и доказателствата за реалното им извършване – вносна бележка за държавна такса са в общ размер са на стойност 100 лв. Съобразно приложения договор за правна помощ, адвокатското възнаграждение следва да бъде присъдено по реда на чл. 38 ал. 2 ЗА на представлявалия ищеца адвокат. Съдът предвид фактическата и правна сложност на спора – претенция касаеща масово срещани в практиката тъждествени дела, вида и обема на извършените процесуални действия по делото, които са абсолютно идентични отгласно оспорените две клаузи от процесния един на брой договор, намира, че възнаграждението следва да се определи в минималния размер посочен в чл. 7 ал. 2 от Наредба № 1/2004г. на ВАДвС – 400 лв., като не се прилага разпоредбата на чл. 2 ал. 5 от с.н. Във връзка с неприлагането на чл. 2 ал. 5 от Наредбата, съдът споделя тълкуването дадено с Решение на СЕС от 25.01.2024г. по дело С-438/2022г. В този смисъл е и практиката на ВКС - пр. определение 11.05.2022г. по ч.т.д. № 659/2022г., която се позовава на Решение на СЕС от 23.11.2017г. по съединените дела С-427/2016г. и С-428/2016г. Според тази практика спрямо лицето, срещу което се реализира отговорността за разноски, тежестта трябва да отговаря на всички обективни критерии по смисъла на чл. 36, ал. 2 ЗА, а не само да бъде съобразен материалният интерес, установен в Наредба № 1 от 09.07.2004г. С цитираното решение, съдът на ЕС е извел задължение за националния съд да гарантира пълното действие на нормите на правото на ЕС, като при необходимост, по собствена инициатива да оставя неприложена всяка разпоредба на националното законодателство, дори последваща, която им противоречи, без да е необходимо да изисква или да изчаква отмяната на такава разпоредба по законодателен или друг конституционен ред - в т.см. Решение от 09.03.1978 г. по дело 106/1977 на Съда на ЕО.

Мотивиран от горното, Варненският районен съд

РЕШИ:

ПРИЕМА ЗА УСТАНОВЕНО на основание чл. 124 ГПК вр. чл. 26 ал. 1 пр. 1 ЗЗД вр. чл. 21 вр. чл. 10а, чл.11, чл. 19 ЗПК и чл. 146 ал. 1 вр.чл. 143 ЗЗП, в отншенията между Г. В. Г., ЕГН *****, адрес, гр. В., ул. „П. Е.“ № *****, ет.****, ап. ***** и „В. к.“****, ЕИК ***** /универсален правопреемник на „В. к.“

****, ЕИК ****/ със седалище и адрес на управление: гр. С., ж.к. „Л.“ ****, бул. "Д. Н." № ****, бл. **** „С. ц.“, ет. ****, ап. *** *****, че са нищожни клаузите на чл. 1, ал. 3 и чл. 5, ал. 2 на сключен между страните по делото Договор за паричен заем S. **** № **** от 28.02.2023г., предвиждащи съответно заплащането на такса за експресно разглеждане на документи и неустойка при непредставяне на обезпечение от страна на заемателя-ищец, изразяващо се банкова гаранция или поръчител, поради противоречието им със закона и като неравноправни.

ОСЪЖДА на основание чл. 78 ал. 1 ГПК „В. к.“ **, ЕИК **** да заплати на Г. В. Г., ЕГН *****, сумата от 100 лв. разноси по настоящото дело.**

ОСЪЖДА на основание чл. 78 ал. 1 ГПК вр. чл. 38 ал. 2 вр. ал. 1 т. 2 ЗА „В. к.“ **, ЕИК **** да заплати на адвокат П. С. П. - САК сумата от 400 лв. - адвокатско възнаграждение по настоящото дело.**

Решението подлежи на обжалване с въззивна жалба пред Варненския окръжен съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Районен съд – Варна: _____